

OSNOVNA ŠOLA
BRATOV LETONJA ŠMARTNO OB PAKI
Šmartno ob Paki 117, 3327 Šmartno ob Paki

MLADI RAZISKOVALCI ZA RAZVOJ ŠALEŠKE DOLINE

RAZISKOVALNA NALOGA

**TVEGANO PITJE ALKOHOLA MED MLADIMI NA OŠ BRATOV
LETONJA**

Tematsko področje: SOCIOLOGIJA

Avtor:
Žiga Podkrižnik, 8. razred

Mentor:
Boštjan Ketiš, prof. fiz. in mat.

Somentorica:
doc. dr. Zalika Klemenc-Ketiš, dr. med.

Velenje, 2015

Raziskovalna naloga je bila opravljena na Osnovni šoli bratov Letonja Šmartno ob Paki, Šmartno ob Paki.

Mentor: Boštjan Ketiš, prof. fizike in matematike

Somentorica: doc. dr. Zalika Klemenc-Ketiš, dr. medicine

Datum predavitve:

KLJUČNA DOKUMENTACIJSKA INFORMACIJA

II

ŠD	Osnovna šola bratov Letonja Šmartno ob Paki, 2014/2015
KG	Alkohol/šolski otroci/anketa
AV	PODKRIŽNIK, Žiga
SA	KETIŠ, Boštjan KLEMENC-KETIŠ, Zalika
KZ	3327, Šmartno ob Paki, SLO, Šmartno ob Paki 117
ZA	Osnovna šola bratov Letonja Šmartno ob Paki
LI	2015
IN	Tvegano pitje alkohola med mladimi na OŠ bratov Letonja
TD	Raziskovalna naloga
OP	VI, 16 strani, 1 slika, 5 grafov, 16 referenc, 1 priloga
IJ	Sl
JI	sl/en
AI	<p>Ozadje: Mladi veljajo za velike pivce alkohola, zato sem želel preveriti, kako pijejo mladi v mojem kraju. Pitje alkohola ni primerno za mlade, ker se naše telo še razvija in alkohol lahko pušča tudi dolgotrajne posledice.</p> <p>Namen: Z raziskovanjem sem želel ugotoviti, koliko učencev predmetne stopnje na OŠ bratov Letonja je že poskusilo alkoholne pijače in koliko jih pije tvegano.</p> <p>Metode: Opravil sem presečno raziskavo z vprašalnikom na 121 učencih predmetne stopnje na OŠ bratov Letonja Šmartno ob Paki. Uporabil sem AUDIT-C vprašalnik, s katerim preverimo pivski status oz. ali je pivec abstinent, tvegano pitje, škodljivo pitje in zasvojenost. Dobljene podatke sem analiziral in jih primerjal z raziskavami o pitju alkohola v Sloveniji.</p> <p>Rezultat: Z raziskavo sem ugotovil, da fantje pijejo več kot dekleta ter da število učencev, ki so poskusili alkohol, z leti narašča. Učenci, ki tvegano pijejo, so na šoli le trije, eden pa je že zasvojen z alkoholom. Učencev, ki so že poskusili alkohol, je 50, od tega 36 fantov in 14 deklet, kar je 41,3 % od vseh anketirancev.</p> <p>Zaključek: Z raziskavo sem ugotovil, da velika večina učencev predmetne stopnje na OŠ bratov Letonja še ni poskusila alkoholnih pijač. Sklepam, da pitje alkohola na naši šoli zaenkrat ni problematično.</p>

KEY WORDS DOCUMENTATION

III

ND	Osnovna šola bratov Letonja Šmartno ob Paki, 2014/2015
CX	Alcohol/school children/survey
AU	PODKRIŽNIK, Žiga
AA	KETIŠ, Boštjan KLEMENC-KETIŠ, Zalika
PP	3327, Šmartno ob Paki, SLO, Šmartno ob Paki 117
PB	Osnovna šola bratov Letonja Šmartno ob Paki
PY	2015
TI	Risky drinking of alcohol among young on primary school bratov Letonja
DT	Researchwork
NO	VI, 16 pages, 1 picture, 5 graphs, 16 references, 1 appendix
LA	SI
AL	sl/en
AB	<p>Background Young people are know to drink alcohol excessively therefore I wanted to check the drinking habits among young people in my town. Alcohol drinking is not appropriate for young people as their body is still developing and alcohol can contribute to the development of long-term consequences.</p> <p>Aim I wanted to determine the number of pupils from 6th to 9th grade of primary school that have already drank alcohol and how many of them are risky drinkers.</p> <p>Methods I performed a cross-sectional study on 121 pupils from 6th to 9th grade of primary school bratov Letona Šmartno ob Paki. I used AUDIT-C questionnaire which is used to determine the drinking status. I analysed the data and compared them to the results of other studies.</p> <p>Results The results showed that men drank more then women and that the number of pupils who have already drank alcohol is raising with age. There were only three risky drinkers, one of them was addicted to alcohol. There were 50 pupils (41.3%) who have already drank alcohol, 36 of them were men.</p> <p>Conclusion This study showed that most of the pupils from 6th to 9th grade of primary school bratov Letonje Šmartno ob Paki have not drank alcohol yet. Therefore, the drinking of alcohol at this school seems not to be a problem.</p>

KAZALO	IV
KLJUČNA DOKUMENTACIJSKA INFORMACIJA	II
KEY WORD DOCUMENTATION	III
KAZALO	IV
KAZALO SLIK, GRAFOV IN PRILOG	V
1 UVOD.....	1
1.1 Zakaj raziskovalna naloga?	1
1.2 Cilji raziskave	1
1.3 Hipotezi	1
2 PREGLED OBJAV	2
2.1 Pojmi	2
2.2 Vpliv alkohola na človeka	2
2.2.1 Kratkotrajne posledice	2
2.2.2 Dolgotrajne posledice	3
2.2.3 Psihološki učinki.....	3
2.3 Razlog mladostnikov za pitje alkoholnih pijač.....	3
2.4 Pitje alkohola med mladimi je povezano s pitjem alkoholnih pijač njihovih prijateljev ..	4
2.5 Raziskave.....	4
2.6 Alkohol in zakoni.....	6
3 MATERIALI IN METODE.....	7
3.1 Opis dela.....	7
3.2 Metode dela	7
4 REZULTATI.....	8
6 ZAKLJUČEK.....	12
7 POVZETEK	12
8 ZAHVALA	12
9 VIRI IN LITERATURA	13
10 PRILOGA	14

KAZALO SLIK, GRAFOV IN PRILOG

V

Kazalo slik

Slika 1: Standardne merice.	7
----------------------------------	---

Kazalo grafov

Graf 1: Spol anketirancev v odstotkih.	8
Graf 2: Starost anketirancev.	8
Graf 3: Alkoholni status anketirancev moškega spola po letih.	9
Graf 4: Alkoholni status anketirancev ženskega spola po letih.	9
Graf 5: Število učencev, ki so vsaj enkrat pili alkohol.	10

Kazalo prilog

Priloga 1: Anketni vprašalnik	14
-------------------------------------	----

1 UVOD

1.1 Zakaj raziskovalna naloga?

Za raziskovalno nalogo sem se odločil, ker me raziskovanje veseli in ker menim, da se pitje alkohola (predvsem na raznih veseljih, koncertih, prireditvah ...) pojavlja med mladimi tudi na naši šoli. Sam se dobro zavedam, da pitje alkoholnih pijač ni primerno za mlade, ker se naše telo še razvija in nam pitje alkohola škoduje. Mladostniki hočejo s pitjem alkohola posnemati starejše in s tem prestopiti v svet odraslosti. Z raziskovalno nalogo želim raziskati uživanje alkohola med učenci predmetne stopnje OŠ bratov Letonja Šmartno ob Paki.

1.2 Cilji raziskave

Ugotoviti, koliko učencev predmetne stopnje na OŠ Šmartno ob Paki je vsaj enkrat že pilo alkoholne pijače.

Ugotoviti, koliko učencev predmetne stopnje alkoholne pijače pije tvegano.

1.3 Hipotezi

1. Vsaj polovica učencev predmetne stopnje je vsaj enkrat pila alkoholne pijače.
2. Med učenci predmetne stopnje je vsaj 10 % tveganih pivcev.

2 PREGLED OBJAV

2.1 Pojmi

Pitje alkohola razdelimo na pet stopenj. Abstinenca pomeni, da človek ob nobeni priložnosti nikoli ne pije alkoholnih pijač. Pitje, ki verjetno ne bo privedlo do okvar zdravja, čeprav bo trajalo veliko let, imenujemo manj tvegano pitje. Tvegano pitje je pitje alkohola, ki bo verjetno sčasoma privedlo do resnih težav ali okvar zdravja (telesnih, duševnih, duhovnih, odnosnih, finančnih ali/in socialnih). Škodljivo pitje je pitje, ko že lahko ugotovimo kakšne posledice oziroma težave zaradi pitja alkohola. Zasvojenost z alkoholom pa je bolezen. Za proučevanje pitja alkohola se uporablja ena merica alkohola, ki je enaka 10 gramom alkohola. Ena merica alkohola tako pomeni 1 deciliter vina, 0,3 centilitra žgane pijače ali 2,5 decilitra piva. (1)

2.2 Vpliv alkohola na človeka

Alkohol pri ljudeh povzroča kratkotrajne in dolgotrajne posledice ter psihološke učinke. Posledice se kažejo na posamezniku, na njegovih bližnjih, na širši okolici in na celotni družbi. Pri posamezniku so posledice na njegovem telesu, duševnosti in duhovnosti. Posledice so na odnosih v družini, v delovnem okolju in širše. Alkohol je povezan s samomorilnostjo, nasiljem (telesnim, duševnim in spolnim), razvezami, nezgodami doma, na delu in v prometu. Alkohol pa je tudi povzročitelj raznih obolenj in zastrupitev. (1)

2.2.1 Kratkotrajne posledice

Kratkotrajni učinki alkohola na posameznika so zastrupitev z alkoholom, motnje srčnega ritma, vnetje trebušne slinavke, vnetje želodca, motnje razpoloženja, motnje ravnotežja, motnje v presojanju, motnje v koordinaciji, motnje v spominu, motnje spanja, motnje v spolnosti, nekritičnost, nasilnost, samomorilnost. Med kratkotrajne posledice štejemo tudi nasilje v družini, ki nastane zaradi alkohola oziroma vinjenosti. (2)

2.2.2 Dolgotrajne posledice

Dolgotrajni učinki se lahko kažejo skoraj na vseh organskih sistemih v telesu: (2)

- **možgani:** atrofija ("zmanjšanje") možganov, motnje spomina, zmanjšanje miselnih sposobnosti, motnje spanja, motnje koncentracije, depresija, samomorilnost, blodnjavost, delirij, božjast, demenca, možganska kap, zasvojenost oz. alkoholizem,
- **živčevje:** vnetja in okvare živcev,
- **prebavila:** kronično vnetje požiralnika in/ali želodca, rana na želodcu, zamaščenje jeter, vnetje jeter, ciroza jeter, vnetje trebušne slinavke, žolčni kamni,
- **srce in žilni sistem:** popuščanje srca, nenadna srčna smrt, motnje ritma srca, obolenje srčnega žilja, povišan krvi tlak, okvare možganskega ožilja z možgansko kapjo,
- **koža:** pogostejše bakterijske in glivične okužbe, poslabšanje luskavice in ekcemov, razširitev drobnih žilic v podkožju (rdečica obraza),
- **spolni organi in izločala:** motnje v spolnosti, zmanjšanje plodnosti,
- **rakaste bolezni:** požiralnik, želodec, ustna votlina, debelo črevo, jetra, dojka,
- **druge bolezni:** slabokrvnost, motnje v strjevanju krvi, motnje presnova sladkorja, napadi putike, motnje v ravnovesju vitaminov, zmanjšana odpornost za okužbe, osteoporoza, okvare mišic,
- **nosečnost in dojenje:** okvare ploda v maternici in dojenčka lahko nastanejo že pri najmanjših količinah alkohola, ki ga pije mati.

2.2.3 Psihološki učinki

Med psihološke učinke alkohola štejemo: (2)

- popustitev zavor in zadržkov,
- evforija,
- večja sproščenost,
- povečanje družabnosti,
- težave pri govoru,
- izguba motorične koordinacije,
- manjši občutek odgovornosti.

2.3 Razlog mladostnikov za pitje alkoholnih pijač

Mladi kot razlage, zakaj pijejo alkoholne pijače, največkrat navajajo: (2, 3, 4)

- da se sprostijo,
- da so bolj pogumni in samozavestni,
- da si ustvarijo prijetno vzdušje,
- da pozabijo na težave v šoli in premagujejo zaskrbljenost,
- prilagajanje posameznika v družbi in lažje sklepanje novih poznanstev,
- odnos do alkohola in dostopnost do alkoholnih pijač doma,
- preprost nakup alkohola in všečen izgled ter okus,
- dokazovanje sovrstnikom.

Za razlage zakaj *ne* pijejo alkohola pa največkrat navajajo: (5, 6)

- škodljivost alkohola zdravju,
- dejstvo, da so videli, kako alkohol uničuje človeka,
- strah, da bi se navadili piti alkoholne pijače in
- dejstvo, da v pitju alkohola ne uživajo.

2.4 Pitje alkohola med mladimi je povezano s pitjem alkoholnih pijač njihovih prijateljev

S starostjo mladostnikov pada delež tistih, katerih prijatelji niso nikoli pili alkoholnih pijač. Čeprav večina mladostnikov navaja, da se ne bi nikoli pridružili svojim prijateljem pri pitju alkohola, s starostjo narašča delež tistih mladostnikov, ki bi se prijateljem pri pitju alkohola morda ali zagotovo pridružili, prav tako s starostjo narašča delež mladostnikov, ki menijo, da je pitje alkohola pri njih odvisno od navad in stališč prijateljev. (3, 4) Ob tem pogosteje pijejo mladostniki, katerih prijatelji imajo bolj tolerantna stališča do pitja alkohola in, ki alkohola pijejo predvsem iz navade in v družbi svojih prijateljev. Srednješolci pitje v družbi s prijatelji celo izpostavljajo kot enega najpogostejših vzrokov tako za pitje alkohola kot za prvo opitost ter nasploh opijanje z alkoholom. Kadar so v družbi s prijatelji, dve tretjini 17-letnikov vsaj občasno pije alkohol. S starostjo narašča tudi delež neposrednega medvrstniškega spodbujanja k pitju alkohola: med 12-letniki je tega manj kot 10 %, pri 17-letnikih pa je takega spodbujanja deležna že več kot ena četrtnina slovenskih mladostnikov. Pri slednjih več tovrstnega pritiska občutijo fantje. (5, 6).

2.5 Raziskave

Rezultati več raziskav (Z zdravjem povezano vedenje v šolskem obdobju (*ang.* »*HBSC - Health Behaviour in School Aged Children*«) (7, 8) so pokazali, da je alkoholne pijače že pilo okoli 40 % 11-letnikov, nekaj več kot dve tretjini 13-letnikov in približno 85 % 15-letnikov. Rezultati so tudi pokazali, da so v vseh starostnih skupinah dečki pili alkohol pogosteje kot dekleta. Povprečna starost pri mladostniku, ki prvič poskusi alkohol, je bila 13 let, povprečna starost mladostnika, ki je prvič pijan (opit), pa je bila 14 let. Podatki na ravni Evropske unije kažejo, da je alkoholne pijače pila že polovica 15- in 16-letnikov in to že pri starosti 13 let ali celo prej. V vseh državah EU in tudi v Sloveniji so podatki pokazali, da fantje s pitjem alkohola in s prvo opitostjo začnejo prej kot dekleta. Razmeroma visok je odstotek tveganih pivcev alkohola (vsaj enkrat tedensko), najvišji je sicer pri 15-letnikih in to kar 27,5 %. Tako kot prej, je tudi rednih pivcev več fantov kot deklet. S tem odstotkom se Slovenija uvršča nekje na sredino lestvice 41 držav, ki so vključene v to raziskavo. V Ukrajini, Italiji, Angliji ter na Malti, Škotskem in na Hrvaškem je odstotek tveganih pivcev višji kot pri nas. Odstotek mladostnikov rednih pivcev je nižji na Portugalskem, Irskem in v Skandinavskih državah. (9, 10). Mladi poročajo, da pijejo alkohol zaradi samozavesti, zabave, poguma, sprostitve, komunikativnosti, počutja in odganjanja problemov. Prav tako menijo, da če piješ alkohol, si »cool« in da si s tem bolj podoben svojim vrstnikom. (11, 12).

Mladi menijo, da ni prave zabave brez alkohola. Na zabavi se lažje sprostiš, komuniciraš, mladi se navajajo, da je zabava in družba ključnega pomena. Ob vsem tem so mladi še povedali, da je alkohol na zabavah ustrezen le v določenih merah, saj se lahko pripetijo nesreče, pretepi in podobno. O nakupu alkohola mladi povedo, da ga kupujejo prav tako kot odrasli. V trgovini, kjer po navadi prodajalka ne zahteva, da mora mladostnik pokazati svoj osebni dokument, in prav tako v lokalih, kjer mladi že vedo, v katerem lokalju ga bodo dobili in v katerem ne. Pri večini lokalov je tako, da mladi brez problema dobijo alkohol. Tu so mladi povedali, kaj vse lahko naredimo, da zmanjšamo tvegano pitje alkohola med mladimi tako, da bi izostrili prodajo, opravili več kontrol, za tiste, ki ne pijejo, bi se uvedle nagrade (kot npr. prednost pri sprejemu v dijaške domove), ustanovili bi združenja in naredili prostore za zabavo mladim, kjer se alkohol ne bi prodajal, narediti bi morali okusne, privlačne brezalkoholne pijače. Mladi prav tako menijo, da bi morali širiti informacije o tem, kakšno škodo lahko povzroči alkohol. Ob tem dodajajo, da jih zanimajo le aktualne novice. Tukaj bi se morale širiti le informacije, v katerih povemo negativne lastnosti alkohola, kot so npr. slab spomin, neustrezno razmišljanje, pretepi, nasilje, odvisnost, družinske težave, prometne nesreče, tvegamo lahko tudi odvzem vozniškega dovoljenja itd. (7, 9). Mladi informacije o alkoholu dobijo na dva načina. Prvi način lahko poimenujem informacije iz prve roke, kjer jim starejši bratje, sestre, drugi sorodniki, sošolci, prijatelji svetujejo, kje se najceneje dobi alkohol, kako ravnati, ko si pijan, kako lahko to prekriješ pred starši ipd. Na drugi način pa mladi pridobijo informacije v različnih revijah, na internetu, televiziji, različnih predavanjih, itd. Mladi menijo, da s tem, ko jim na predavanjih prepovedujejo alkohol, naredijo tega še bolj zanimivega, ne razumejo pa tega, zakaj jim nikoli ne povejo, kako se naj »zanimivo« zabavajo brez alkohola. (9).

Večina staršev ve, da njihovi otroci ne smejo jemati prepovedanih drog. Ampak starši mislijo to predvsem zato, ker te droge še sami niso poskusili, saj vedo, da ima močan vpliv na njihovo zavest. Starši običajno pijejo alkohol in zato dovoljuje svojim otrokom, da pijejo alkohol, čeprav se mogoče zavedajo škodljivih posledic. Odrasli oz. starši tako mislijo, da alkohol ni tako nevaren kot druge droge, ampak to ne drži, saj so mladi, ki povzročajo nesreče, večkrat pod vplivom alkohola kot drugih drog, prav enako velja za vse prekrške, v katere so vpleteni mladi. Mladi običajno začnejo piti alkohol, kasneje pa začnejo jemati druge droge, pitje alkohola pri mladih letih povzroča hujše posledice kasneje, ko odrastemo. (13, 14)

2.6 Alkohol in zakoni

- 1) Prepovedana je prodaja in ponudba alkoholnih pijač in pijač, ki so jim dodane alkoholne pijače, osebam, mlajšim od 18 let.
- 2) Prepovedana je prodaja alkoholnih pijač osebam, ki kažejo očitne znake opitosti od alkohola.
- 3) Prodajalec sme od vsake osebe, za katero domneva, da je mlajša od 18 let, zahtevati, da prodati oziroma ponuditi alkoholne pijače.
- 4) Prepovedana je prodaja alkoholnih pijač med 21. uro in 7. uro naslednjega dne, razen v gostinskih obratih.
- 5) V gostinskih obratih je prepovedana prodaja žganih pijač od začetka dnevnega obratovalnega časa do 10. ure dopoldan.
- 6) Prepoved prodaje alkoholnih pijač in časovna omejitev prodaje alkoholnih pijač morata biti objavljeni na vidnem mestu v vseh prostorih, kjer se alkoholne pijače prodajajo.
- 7) Prepovedana je prodaja oziroma ponudba alkoholnih pijač:
  - v stavbah in na pripadajočih funkcionalnih zemljiščih, kjer se opravlja dejavnost vzgoje, izobraževanja in zdravstvena dejavnost,
  - v športnih objektih, v katerih poteka športna prireditve, eno uro pred začetkom in med športno prireditvijo,
  - med delovnim časom na delovnem mestu.
- 8) Prodajalci alkoholnih pijač morajo imeti v prodaji vsaj dve različni vrsti brezalkoholnih pijač, ki sta cenovno enaki ali cenejši od najcenejše alkoholne pijače.
- 9) Nadzor nad izvajanjem Zakona o omejevanju porabe alkohola opravljajo Zdravstveni inšpektorat Republike Slovenije, Inšpektorat Republike Slovenije za delo, Tržni inšpektorat Republike Slovenije, Policija in Inšpektorat Republike Slovenije za šolstvo in šport. (15)

3 MATERIALI IN METODE

3.1 Opis dela

Izvedel sem presečno opazovalno raziskavo s pomočjo elektronskega anketnega vprašalnika (priloga 1).

Vprašalnik (AUDIT-C), ki so ga reševali učenci, je bil narejen v google drive s pomočjo ankete, ter je mednarodno standardiziran in validiran v slovenskem jeziku (16), našel pa sem ga na spletni strani (1). Priredil sem ga le tako, da sem vse skupaj spremenil v tikanje. Vprašalnik vsebuje 10 vprašanj in dodatni dve vprašanji za spol ter starost.

Vrednost 8 točk za moške in več oziroma 7 točk in več za ženske pomeni tvegano pitje. Vrednosti testa 15 točk in več za moške oziroma 14 točk in več za ženske kažejo na škodljivo pitje alkohola. Vrednosti testa 20 točk in več za moške oziroma 19 točk in več za ženske kažejo na zasvojenost z alkoholom.

Slika 1: Standardne merice. (1)

Vzorec anketirancev so predstavljali učenci predmetne stopnje na OŠ bratov Letonja Šmartno ob Paki, ki jih je bilo 139. Učenci so ankete izpolnjevali v računalniški učilnici naše šole. Anketa je bila anonimna, vsi udeleženi pa so se s sodelovanjem prostovoljno strinjali.

3.2 Metode dela

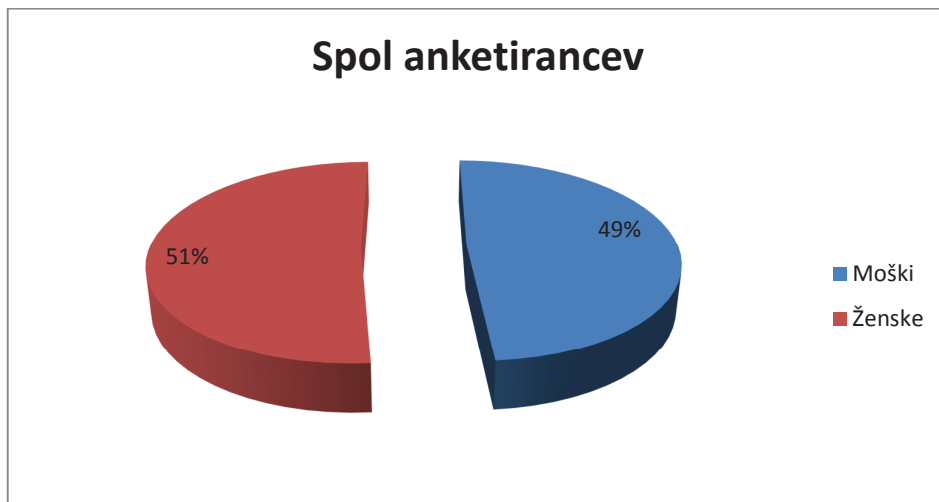
Uporabil sem dve metodi dela: metodo anketiranja, s katero sem želel preveriti, ali so učenci predmetne stopnje že pili, in statistično metodo, na podlagi katere sem podatke obdelal številčno in grafično.

4 REZULTATI

Vprašalnik je rešilo 122 učencev, kar znaša 95,3 %.

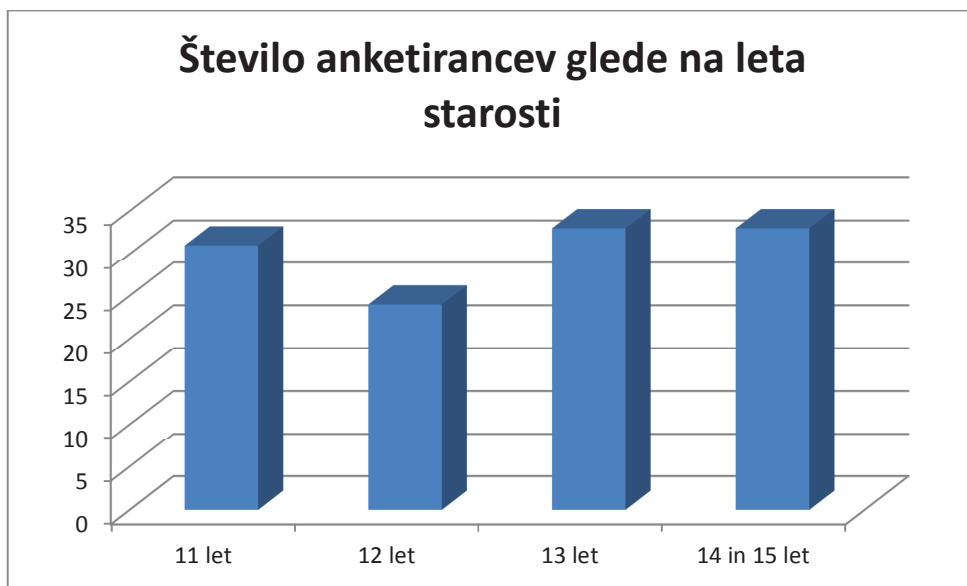
Od vseh anketirancev je bila malo več kot polovica ženskega spola (Graf 1).

Graf 1: Spol anketirancev v odstotkih.

Najmanj anketirancev je bilo starih 12 let (Graf 2). Povprečna starost anketirancev je bila 12,6 let.

Graf 2: Starost anketirancev.

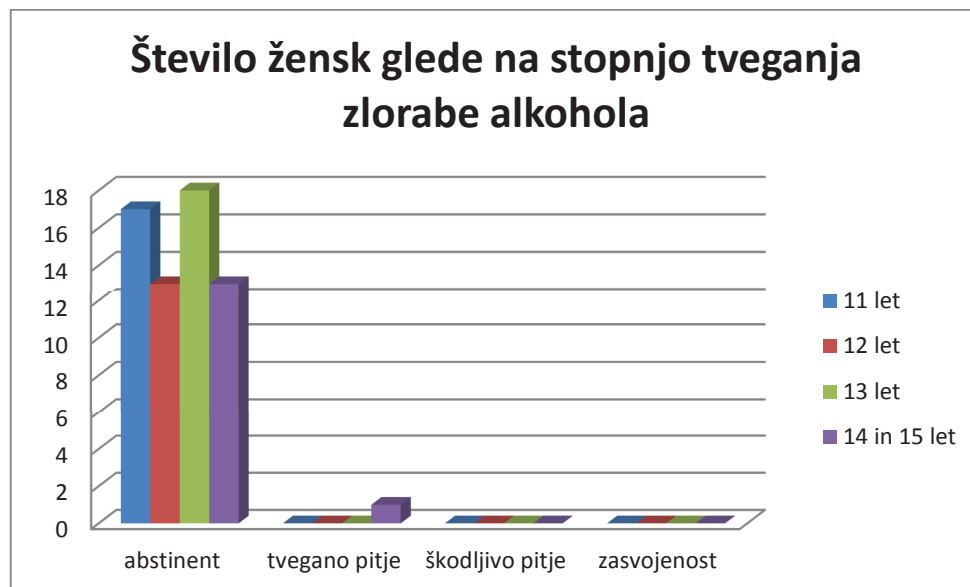
Velika večina učencev je abstinetov, in sicer v vseh razredih. Od anketirancev so vsi 11-letniki abstinenti, 87,5 % 12-letnikov, 87,9 % 13-letnikov in 90,9 % 14- in 15-letnikov. Enajstletniki po lestvici pitja alkohola spadajo med abstinenete. Tvegano pijeta dva učenca pri 14 letih. Škodljivo pijejo 4 učenci, od tega največ stari 14 in 15 let. Zasvojenost z alkoholom pa kaže šest učencev, od tega največ anketiranci v 13 letu (Graf 3).

Graf 3: Alkoholni status anketirancev moškega spola po letih.

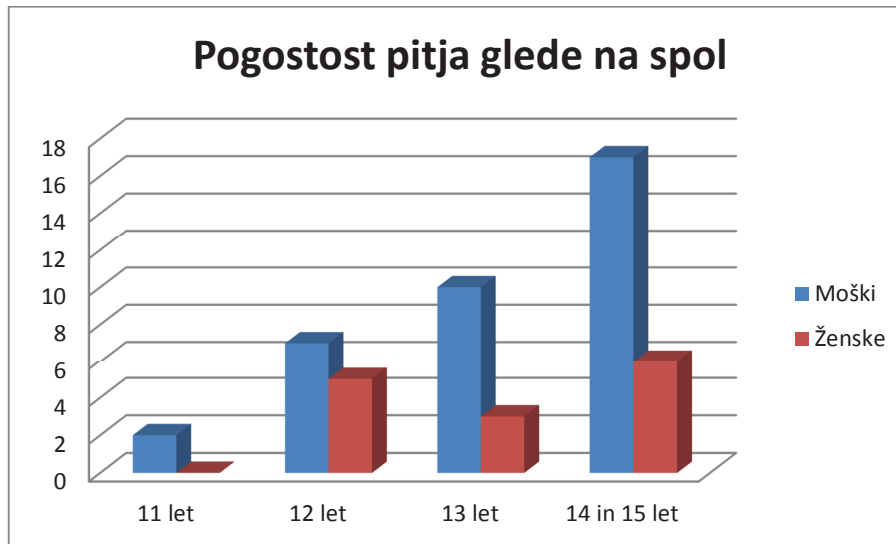
Velika večina anketirancev je abstinentov (Graf 4).

Graf 4: Alkoholni status anketirancev ženskega spola po letih.

Največ učencev, ki so vsaj enkrat pili alkohol, je v 9. razredu. Učenci pogosteje pijejo alkohol kot učenke (Graf 5). Učencev, ki so že poskusili alkohol, je 50, od tega 36 fantov in 14 deklet. To je 41,3 % od vseh anketirancev.

Graf 5: Število učencev, ki so vsaj enkrat pili alkohol.

5 RAZPRAVA

Raziskava je pokazala, da večina anketirancev v moji raziskavi alkohol pije manj tvegano. Ugotovil sem tudi, da fantje pogosteje pijejo alkohol kot dekleta in da pitje alkohola s starostjo narašča.

Alkoholne pijače na ravni Evropske unije je pila že polovica 15- in 16-letnikov in to že pri starosti 13 let ali celo prej. Podatki so pokazali, da fantje s pitjem alkohola in s prvo opitostjo začnejo prej kot dekleta. (3, 4). Ves čas že velja, da je rednih pivcev več fantov kot deklet. S tem odstotkom se Slovenija uvršča nekje na sredino lestvice 41 držav, ki so vključene v to raziskavo. Odstotek tveganih pivcev je v Ukrajini, Italiji, Angliji ter na Malti, Škotskem in na Hrvaškem višji kot pri nas. Na Portugalskem, Irskem in v Skandinavskih državah pa je odstotek mladostnikov rednih pivcev nižji. (5, 6).

Raziskave so pokazale, da je 40 % 11-letnikov, 66 % 13-letnikov in 85 % 15-letnikov že poskusilo alkohol, torej poraba alkohola z leti narašča. (7, 8, 9) To je pokazala tudi moja raziskava. Moja raziskava je sicer pokazala, da pitje pri mladostnikih narašča, a še vseeno je odstotek tistih, ki so že zaužili alkohol, zelo majhen in se vedno giblje pod 10 %. Menim, da je odstotek tako majhen zato, ker mladostniki v okolici niso pogosto na zabavah in se ne družijo, saj v našem kraju ni veliko možnosti za druženje in zabavo in s tem tudi stika z alkoholom.

Znake zasvojenosti od vseh anketirancev kaže 6 učencev oz. učenk, od tega največ 13-letnikov. Ta rezultat je zaskrbljujoč, saj gre v tem primeru že za bolezen, ki zahteva zdravljenje. Tudi druge raziskave so pokazale, da največ učencev v povprečju poskusi alkohol pri 13. letih. Menim, da je to obdobje pubertete, kjer otroci skušajo posnemati odrasle, preizkušajo meje, se začnejo upirati staršem in razmišljajo, da bi z alkoholom lahko rešili svoje težave.

Z raziskavo sem predvideval, da bo vsaj polovica anketirancev vsaj enkrat pila alkohol, saj so raziskave pokazale, da z leti količina pitja narašča in je med 40 % in 85 %, moja raziskava pa je pokazala, da je teh, ki so poskusili alkohol, 12 oz. 9,8 %. S tem sem ovrgel prvo hipotezo, da jih bo več kot polovica že poskusila alkoholne pijače.

Pričakoval sem, da bo tveganih pivcev vsaj 10 %, a raziskava je pokazala, da so ti le 3 oz 2,5 %. S tem sem ovrgel tudi drugo hipotezo.

Očitno tvegano pitje alkohola med najstniki v Šmartnem ob Paki ni zelo razširjeno. Zaskrbljujoče pa je, da tisti, ki pijejo, v precejšnjem odstotku pijejo tvegano in celo škodljivo ter so celo zasvojeni z alkoholom.

6 ZAKLJUČEK

Na podlagi opravljene analiza lahko sklepam:

- večina anketirancev je abstinentov,
- da fantje pogosteje pijejo alkohol kot dekleta,
- da pitje alkohola s starostjo narašča,
- težave zaradi pitja alkohola imajo štirje učenci in ti bi že potrebovali strokovno pomoč.

7 POVZETEK

Ozadje

Mladi veljajo za velike pivce alkohola, zato sem želel preveriti, kako pijejo mladi v mojem kraju. Pitje alkohola ni primerno za mlade, ker se naše telo še razvija in alkohol lahko pušča tudi dolgotrajne posledice.

Namen

Z raziskovanjem sem želel ugotoviti, koliko učencev predmetne stopnje na OŠ bratov Letonja je že poskusilo alkoholne pijače in koliko jih pije tvegano.

Metode

Opravil sem presečno raziskavo z vprašalnikom na 121 učencih predmetne stopnje na OŠ bratov Letonja Šmartno ob Paki. Uporabil sem AUDIT-C vprašalnik, s katerim preverimo pivski status oz. ali je pivec abstinent, tvegano pitje, škodljivo pitje in zasvojenost. Dobljene podatke sem analiziral in jih primerjal z raziskavami o pitju alkohola v Sloveniji.

Rezultat

Z raziskavo sem ugotovil, da fantje pijejo več kot dekleta ter da število učencev, ki so poskusili alkohol, z leti narašča. Učenci, ki tvegano pijejo, so na šoli le trije, eden pa je že zasvojen z alkoholom. Učencev, ki so že poskusili alkohol, je 50, od tega 36 fantov in 14 deklet, kar je 41,3 % od vseh anketirancev.

Zaključek

Z raziskavo sem ugotovil, da velika večina učencev predmetne stopnje na OŠ bratov Letonja še ni poskusila alkoholnih pijač. Sklepam, da pitje alkohola na naši šoli zaenkrat ni problematično.

8 ZAHVALA

Zahvaljujem se mentorju Boštjanu Ketišu in somentorici Zaliki Klemenc-Ketiš za svetovanje in podporo ter pomoč pri prevodu v angleški jezik, hvala Daši Kompan in Lari Golob za zbrane podatke in pomoč pri nabrani literaturi, Mojci A. Juras za strokovni lektorski pregled raziskovalne naloge. Zahvaljujem se tudi vsem drugim, ki so kakorkoli pripomogli k moji raziskovalni nalogi.

9 VIRI IN LITERATURA

1. www.nalijem.si (12. 12. 2014).
2. <http://www.nalijem.si/o-alkoholu/vpliv-alkohola-na-cloveka> (11. 3. 2014).
3. Kolšek, M. 2000. Pogostost pitja in pivske navade osnovnošolcev v Sloveniji. Doktorska disertacija. Medicinska fakulteta, Ljubljana.
4. Zalta A, Kralj A, Zurc J, Lenarčič B, Medarič Z, Simčič B. 2008. Mladi in alkohol v Sloveniji. Koper: Univerza na Primorskem, Znanstveno-raziskovalno središče Koper: <http://www.zrs.upr.si/media/uploads/files/Mladi%20in%20alkohol%20v%20Sloveniji.pdf> . (20. 11. 2012)
5. Stergar, E. 1992. Razširjenost pitja alkoholnih pijač in kajenja cigaret med slovenskimi srednješolci – rezultati mnenjske raziskave. Zdrav vestn 61:137–40.
6. Boben- Bardutzky, D., Boben, D., Čebašek – Travnik, Z., Levačič, M., Sorko, N., Zorko, M. 2010. Pot v odraslost – z ali brez alkohola?: rezultati raziskave o odnosu srednješolcev do alkohola. Društvo Žarek upanja, Ljubljana.
7. Bajt, M. 2007. Tvegana vedenja: uporaba tobaka, alkohola in marihuane. V H. Jeriček, D. Lavtar in T. Pokrajac. (ur.), HBSC Slovenija 2006 – Z zdravjem povezano vedenje v šolskem obdobju. Inštitut za varovanje zdravja Republike Slovenije, Ljubljana.
8. Currie, C., Gabhainn, S.N., Godeau, E., Roberts, C., Smith, R. in dr. 2008. Inequalities in young people's health. Health behaviour in school-aged children – international report from the 2005/2006 survey. Svetovna zdravstvena organizacija, Kopenhagen.
9. Bajt, M., Zorko, M. 2009. Uživanje alkoholnih pijač med mladostniki – izsledki fokusnih skupin. Inštitut za varovanje zdravja republike Slovenije, Ljubljana.
10. Ramovš, J., Ramovš, K. 2007. Pitje mladih. Inštitut Antona Trstenjaka, Ljubljana.
11. Tivadar, B., Kamin, T. 2005. Razvoj pristopov za spodbujanje zdrave prehrane in gibanja v srednjih šolah. Inštitut za varovanje zdravja Republike Slovenije, Ljubljana.
12. Hibell, B., Guttormsson, U., Ahlström, S., Balakireva, O., Bjarnason, T., Kokkevi, A., Kraus, L. 2009. The 2007 ESPAD Report. Substance Use Among Students in 35 Countries. Stockholm.
13. Hajdinjak, M., Hajdinjak, L., Kukovič, C. 2000. Kaj pa zdravje: zdravstveni priročnik za mladino. Rotis, Maribor.
14. Kastelic, A., Mikulan, M. 2004. Mladostniki in droga: priročnik za starše in učitelje. Prohealth, Ljubljana.
15. <http://www.nalijem.si/o-alkoholu/alkohol-in-zakoni> (11. 11. 2014).
16. Kolšek, M., Poplas-Susič, T., Kresnik, J. 2013. Slovenian adaptation of the original audit-C questionnaire. Substance use & misuse ISSN: 1082-6084.- Vol. 48, no. 8 (2013), str. 581-589.

10 PRILOGA

Priloga 1: Anketni vprašalnik

Tvegano pitje alkohola med mladimi na osnovni šoli

Sem Žiga Podkrižnik, učenec 8. razreda na OŠ bratov Letonja. V letošnjem letu sem se odločil za raziskovalno nalogo v okviru Mladih raziskovalcev v Šaleški dolini. Moja raziskovalna naloga ima naslov Tvegano pitje alkohola med mladimi na OŠ bratov Letonja, ki jo bom izdelal pod mentorstvom Boštjana Ketiša. Anketa se nanaša na pitje alkoholnih pijač. Prosim, če bi lahko odgovoril/a na spodnja vprašanja v anonimni anketi. Rezultati ankete se bodo uporabili zgolj za namene raziskovalne naloge.

* Zahtevano

Starost * Izberi starost

- 11
- 12
- 13
- 14
- 15

Spol * Izberi spol

- moški
- ženska

Kako pogosto ste v zadnjih 12 mesecih pili pijače, ki vsebujejo alkohol (pivo, vino, žgane pijače, likerji, koktajli, mošt, tolkovec, medica)? *

- nikoli
- enkrat na mesec ali manj
- 2 do 4 krat na mesec
- 2 do 3 krat na teden
- 4 ali večkrat na teden

Koliko meric pijače, ki vsebuje alkohol, ste v zadnjih 12 mesecih ponavadi popili takrat, kadar ste pili ? (Ena merica je 1 dcl vina ali 2,5 dcl piva ali tolkovca ali 0,3 dcl ("eno šilce") žgane pijače.) *

- od nič do 1 merico
- 2 merici
- 3 ali 4 merice
- 5 ali 6 meric
- 7 in več meric

Kako pogosto se je v zadnjih 12 mesecih zgodilo, da ste ob eni priložnosti popili: MOŠKI: 6 ali več meric ŽENSKE: 4 ali več meric? *

- nikoli
- manj kot enkrat na mesec
- 1 do 3 krat na mesec
- 1 do 3 krat na teden
- dnevno ali skoraj vsak dan

Kako pogosto se vam je v preteklem letu zgodilo, da potem, ko ste enkrat začeli piti, niste mogli prenehati s pitjem? *

- nikoli
- manj kot enkrat na mesec
- mesečno
- tedensko
- dnevno ali skoraj vsak dan

Kako pogosto se vam je v preteklem letu zgodilo, da zaradi pitja niste mogli opraviti tistega, kar se je od vas pričakovalo? *

- nikoli
- manj kot enkrat na mesec
- mesečno
- tedensko
- dnevno ali skoraj vsak dan

Kako pogosto se vam je v preteklem letu zgodilo, da ste potrebovali alkoholno pijačo že jutraj, da bi si z njo opomogli po prekomernem pitju prejšnjega dne? *

- nikoli
- manj kot enkrat na mesec
- tedensko
- mesečno
- dnevno ali skoraj vsak dan

Kako pogosto se vam je v preteklem letu zgodilo, da vas je po pitju pekla vest ali pa ste imeli občutke krivde zaradi pitja? *

- nikoli
- manj kot enkrat mesečno
- mesečno
- tedensko
- dnevno ali skoraj vsak dan

Kako pogosto v preteklem letu se niste mogli spomniti kaj se je zgodilo prejšnji večer, ker ste takrat preveč pili? *

- nikoli
- manj kot enkrat mesečno
- mesečno
- tedensko
- dnevno ali skoraj vsak dan